

جنرل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

لاہور

Ketabton.com

پرنسپل ڈیوے اور عبدالحکیم ہمدانی

۱۳۵۵

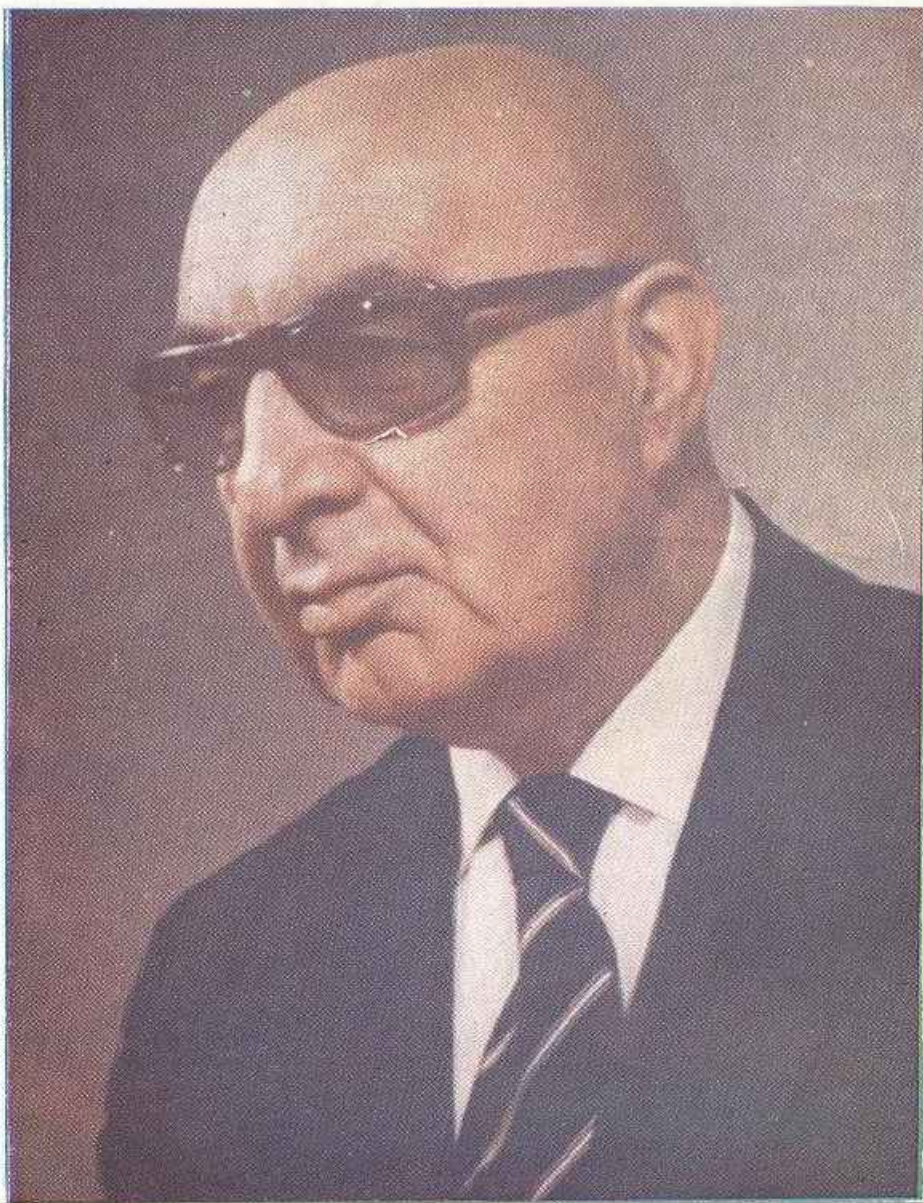
چتر نوال دکتور عبد الحکیم هلاکي

د پښتو ژبې د نوي نيمې لاسي

لارښود

پښتو ټولنه - د ټپو هني خانگه

مېستم: محمد شيرين سنگري
د پښتو ټولني دخپي و نوپلر پسي لمره "۲۱۷"

ښاغلی محمد داؤد د افغانستان د دولت رئیس او صدراعظم

پښتو ژباړه

د (انگلیسی په پښتو) فونیکس ترخپرولو وروسته، پښتو ټولني تصحیح وینو
 چې د (پښتو په انگلیسی) فونیکس هم د چاپ دپاره تیار کړي. ددی دپاره
 چې لوستونکی په لفظ کې مشکلات ونه ویني لازمه ده چې لفظ په فونیکس
 تورو ویکل شو. د فونیکس phonemic تورو د ټاکلو دپاره پښتو ټولني د ژبو پوهانو
 او علمي موسسو نمایندگانو ته بلنه ورکړه چې فونیکس توري تعیین او ثبت کړي.
 د تورو د ټاکلو نه پس، د ژبو پوهني لومړی مدیر خیر نوال د کورنۍ د حکم ډله لای ته
 وظیفه ورکړه چې په دی باره کې یو مفصله علمی سیزره ولیکي.
 خو لکه چې د فونیکس تورو په باب علمي کمېټې فیصله وروستې پر پرله پورې
 هیله چې د کورنۍ د مخنیوی دپاره به هم لیکوال ددی پر لړۍ حرکت وکړي.
 دا هم باید وویل شي چې دغه لارښود لوازمو لکه د میک اړخ لري. په لاسني تورو باندې
 د پښتو د لیک لارولو په برخه کې نوي د مخنیوی د تفصیلي او با نورو ملخو ټولنه
 د دولت له خوا ځانگړې تصحیح وینول شي او یا هم د پښتو تصحیح وینو ته

خیر نوال احمد صدیق زوی
 د پښتو ټولني رئیس

الفهرست

عنوان

مخ

ل و م و ن و ب و ر خ ه

- ۱ - سریزه ۱
- ۲ - دینتورژنی منای سوې فونیمیکه الفبی ۸
- ۳ - د فونیمیکي الفبی احتیاطی توری ۱۱
- ۴ - فونیمیکه الفبی اودخیلی عزنی کلمې ۱۳
- ۵ - دینتورژنی بشپړه فونیمیکه الفبی ۲۲

د و ه ه د ب ر خ ه

- ۶ - دکوهستان شفق (پینوا) ۲۷
- ۷ - لنډې ۳۳
- ۸ - خومره به سبه وي (الفت) ۳۵
- ۹ - لنډې ۳۸
- ۱۰ - سپونې (پینوا) ۴۰
- ۱۱ - لنډې ۴۴
- ۱۲ - ساقی (اجمل خټک) ۴۶
- ۱۳ - سپونې (لایق) ۴۸
- ۱۴ - محشر (عبدالباری جمالی) ۵۱

ديرينه

پښتو ژبې ښځين خصوصيتونه داوسني معمول ليك
په مرسته په واقعي بڼه نه څرگندين ي. ددې
علت دادی چي :

(۱) د پښتو ژبې په اوسني ليك كې حيني واوونه
د كامو په حينو برخو كې كومي مشخصي علامې (گرافيمونه)
نه لري؛ لكه: د { ډ ږ ل } كلرم چي د پنځو فونيمونو
(ښځينو واحدونو) / z - ə - r - ə - l / څخه جوړه ده،
خو په ليك كې يوازي په درو تورو { ډ - ږ - ل } سرليكله كيږي.

(۲) په اوسني ليك كې خو مختلف فونيمونه په يوه توري سره ليكل كېږي. د پښتو ژبې د بېلو بېلو فونيمونو (بنخيزو - واحدونو) لکه: /o/، /u/ او /w/ د پان په اوسني مروج ليك كې يوازې يو توري { و } سته. مثالوندي په لاندي كلو كې ليدلای سئ:

کور - /kor/

سود - /sūr/

خوړل - /xwaral/

(۳) په مروج ليك كې د /a/ او /ə/ فونيمونو د پان په كولو په پای كې راغلي وي، يوازي يوه علامه { ه } سته لکه:

زړه - /zrə/

زړه - /zara/

پسه - /psə/

شپه - /špa/

(۴) په اوسني ليك كې كله كله د يوه فونيم (بنخيز واحد) د څرگندولو د پان دوه توري ليكل كېږي. د مثال په ډول، د اوبه،

{اودا}، {اود} ڪلھي چي ٻه سرڪي ٻي يوازي يوفونيم / ۵
دي خوپه ليڪ کي دغد يوفونيم ٻه دوو تورو {ا + و} سره ليڪل
ڪيري لکھ :

اوبه - /oba/

اوره - /ora/

اور - /ora/

ٻه هدي ڊول د پڻتو ژي د فونيمونو (ن غيز و واحد و نو)
اوگرا خيمونو (تورو) ترمه پوره سمون نه ليدل ڪيري. قلموس
ليکونکو دغه د پڻتو ژي دن غونو اوليڪ ترمه پڻتو ڊڪمري
نوحڪه کونين ٻي ڪمري چي ٻه قاموسون کي د پڻتو لغتونو د دوستلو
دياره يودول سيسٽم غون ڪمري. محمد گل مومندا ٻه خيل
قاموس (پڻتو سيند - ۱۳۱۶) کي ڊڪامو د دوستلو ديانه
د محفونو يوسيسٽم غون ڪمري چي ٻه لاندي ڊول بنورول ڪيري
اخيستل - (م، مک، سامح، سا، ح، ح، سا) ڊڪامو
ارزان - (مف، سا، مف، هلم، سا، سا) ڊڪامو
دي پڻتو قاموس ليکونکو بيا د پڻتو سيند مڪب محفون نه

لنڀخه ساده ڪري ڏي . پهريون ڀيرو ڪي جي ڊڪٽو ڊولوسٽو ڊپاڻ
ڊڊاسي بسيطو ٿور وڌيڪه ڪارخيستي چي هر ٿوري جي دهغو
حڪمتون نوانديگي کي چي اصلاً پهريون ڀيرو ڊڪٽو ڊي، لڪه

ڪور (ض، ج، س)

زره (س، ن، س)

زره (ف، ف، س)

پهه ڏهه لڳات ڪي ڊڪٽو ڊولوسٽو ڊپاڻ ده تلفظ پڄاڻي ڊڪٽو
سپلا بيز بيلوالي بنورل سوي ڊي او پهه نيا تو به خو ڪي پڄاڻي ڊولوسٽو
حڪمتون نه بنورل سوي ڊي، لڪه :

ايشول - (ا - ش - و - ل)

ابتدا - (ا ب - ت - دا)

پهه پڄاڻي ڊڪٽو ڊي (ڊڪٽو ڊي) ڪي چي پهه پڄاڻي ڊڪٽو ڊي ڊڪٽو
ڊولوسٽو ڊپاڻ ڊي ڊڪٽو ڊي ترتيب ڏي ڪارخيستي سوي چي پهه
نام ڊي نه سونو مولاي . ڪه چي ڪو ٿا ڪي سيستم نه لري
ڊڪٽو ڊولوسٽو ڊپاڻ ڪلهه ڊسپلا بيز بيلوالي ڊڪٽو ڊي
او ڪلهه بيا ڊڪٽو ڊي ڊڪٽو ڊي پهه ڊڪٽو ڊي پهه ڊڪٽو ڊي

ليکل سوي او حرکتونه یې بنوول سوي دي، لکه :
 انډول :- (انډ + وک)
 استوگن :- (آ + س + تو + گک + ن)
 او داسی نور...

دغه ډول د لوستلو یا د تلفظ د خرگند و لوستیستونه
 دیوې خوا د ډېر و لوستونکو د پاره مشکل او د بلي خوا د کلمو
 تلفظ نه افاده کوي ، بلکه یوازې د کلمو د تورو حرکتونه یا د
 کلمو توري اوسپلا بيز بېلوالی بڼي . دغه ډول سیستمونه
 د کلمو د نغیز جوړښت او ن غیز خصوصیت سره پوره سمون نه
 لري .
 دغه علت دی چې کله کله قاموس لیکونکي دستر و اشتباهاتو
 سره مخامخ سوي دي .

د پښتو ژبې په مروج لیک کې هغه کلمې چې په /a/ او
 /ɔ/ ختمیږي ، د واړه واو لوند په یوه توري { څ } سره لیکل کیږي
 خو ځینو قاموس لیکونکو دغه د واړه واو لوند چې د کلمو په پای کې
 راغلي وي د تلفظ د افادې په برخه کې ساکن بللی دي ،
 لکه :

زږه (س ز س)

زږه (ف ف س)

دغه { ه } علامه چې په پښتو کلمو کې راغلي ده ، ساکنه نه ده بلکه په لومړۍ کلمه کې د / ډ / او په دوهمه کلمه کې د / ا / دن غونډو څرگندونې یوه لیک نشه ده .

څرنگه چې د یوې خوا د پښتو ژبې دن غونډو اولیک تر منځ بېلتون موجود دی او د بلې خوا دغه ډول د تلفظ د افادې سیستمونه چې زموږ په قاموسونو کې مروج دي ، د کلمو پوره او سم تلفظ نه سي افاده کولای ، نو یوازې سه لاره به دا وي چې په پښتو قاموسونو کې د کلمو تلفظ په لاتیني تورو ولیکل سي .

په لاتیني تورو سه کېدلای سي چې د پښتو کلمو سم تلفظ افاده سي .

څنگه چې اوس په پښتو ټولنه کې پر پښتو - انگلیسي قاموس کار کېږي ، نو د دې دپاره چې د پښتو لغتونو د تلفظ د څرگندولو دپاره د لاتیني تورو یو داسې سیستم غوره سي چې د یوې خوا بین المللی شهرت ولري او د بلې خوا په افغانستان کې

په ژبنيو تحقيقاتو کي زموږ د پوهانو ترمنځ يو معيارى حيثيت
 غوره کړي، نو د عمل پر دېر شهر د دوشنبې په ورځ په پښتو-
 ټولنه کي يوه علمي غونډه وسوه. دې غونډې ته د فونيميکي
 الفبي دتيا کلو دپاره دغه پوهان راغلي وو:

بناغلي پوټاند عبدالحى حبيبي

بناغلي پوټاند عبدالشکور شاد

بناغلي پوټاند حليم الهام

بناغلي عبدالرؤف بينوا

بناغلي پوټاند دکتور سيد بهاوالدين مجروح

بناغلي خټمر نوال محمد صديق روحي

بناغلي خټمر نوال دى عبدالله خدمتگار

بناغلي دکتور مجاور احمد زياد

بناغلي خټمر نوال دکتور سيد الشاه پولاد

بناغلي خټمر نوال دکتور دولت محمد

بناغلي عبدالجليل و جدى

بناغلي خټمر نوال دکتور عبدالحکيم هدايي

په دې غونډه کې د پښتو ژبې د فونيمیکي الفبې په برخه کې
 پوره بحث او غور و سو . وروسته له هراړخيزې شخړې ، د -
 غونډې د ټولو گډون کوونکو د خول د پښتو ژبې د بڼو
 د افادې د پاره يو فونيمیک سيستم ومنل سوچي دلته راوړل کېږي

د پښتو ژبې منلې سوې فونيمیکه الفبې

		د فونيمیک الفبې توري	معمول توري
<i>atal, sar, špa</i>	اتل ، س ، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس ، ويار ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>Pašto</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	تور	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>joṛ</i>	جوړ	<i>j</i>	ج
<i>čākū</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

		دوشیمکی الفبی توری	معمول توری
<i>jāy</i>	حای	ج	خ
<i>coḵ</i>	شوک	c	خ
<i>xor</i>	خود	x	خ
<i>dod</i>	دود	d	د
<i>der</i>	دپر	d	د
<i>rap</i>	رپ	r	ر
<i>rūnd</i>	روند	r	ر
<i>zor</i>	زور	z	ز
<i>žwənd</i>	ژوند	ž	ژ
<i>zağ</i>	زغ	z	ز
<i>samūn</i>	سمون	s	س
<i>šəl</i>	شل	š	ش
<i>šāğəlay</i>	شاغلی	š	ش
<i>ğamay</i>	غمی	ğ	غ
<i>kār</i>	کار	k	ک

		د فونیمیک الفبہی توری	معمول توری
<i>gad</i>	گد	g	گ
<i>lās</i>	لاس	l	ل
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>maṛṇa</i>	منہ	ṛ	ن
<i>wāde, žarawal</i>	وادہ، ژرول	w	و
<i>har, sahār</i>	ھر، سہار	h	ھ
<i>yor, melmastyā</i>	یور، مہلمستیا	y	ی
<i>saray</i>	سری	ay	ی
<i>hosay</i>	ھوسا	ay	ی
<i>wir</i> (آسی) <i>āsi</i> ایسی	ویر	i	ی
<i>ter, maste</i>	تہر، مستہ	e	ہ
<i>kor</i>	کور	o	و (مچھول)
<i>lūr</i> (گور) <i>gūru</i> گور	لور	lā	و (مروف)
<i>sur</i>	سر (پہ مویٹی کی)	u	پہنیں

۱۱

ebra

ibra	ابو (حاصل)	1 x	زبر
nikə, luastal	نيکه، لوستل	ə	زورگی
درج دُخای دینو ولو دپاره دالاندی علامه منل سوپا ده:			
Krotá	کوتبه	،	خج

احتیاطی: ت (θ)، ح (h)، ذ (ḏ)، ص (ṣ)،
 ض (z)، ط (t)، ظ (ẓ)، ع (ʿ)، ف (f)،
 ق (q)، ۶ (ʾ)، معدوله واو (w)، جزی (w)، انگلیسی (v)
 اوردوسی (B) په (v) .

د فونیمیکی الفبی احتیاطی توری

د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په پاڼې کې دا احتیاطی
 په نامه ځینې توري لیکل سوي دي. د ژبنيو مسالو په علمي
 څېړنو کې د دې تورو لیکلو ته ضرورت لیدل کېږي. په
 همدې اساس د پښتو ژبې د فونیمیکی الفبې د جدول په پاڼې کې

سوی دی.

کرو غواروچی ددخیلو عربی کلمو، لکه: { ثواب، حوض،
ذکاءوت، صبر، ضرر، طالب، ظالم } اصلی عربی تلفظ
اوددغوکلمو پسننتو تلفظ سره مقایسه کریو، نو دمقایسه
دیانه مجبور یوچی دیورتنیو کلمو اصلی تلفظ دافادی دپاره
هم په فونیمیکی الفبی کی تاکلی توری ولرو. اوس به دلته
دمثال په ډول دیورتنیو کلمو پسننتو او اصلی عربی تلفظونه
په مقایسه کی ډول په فونیمیکی الفبی سره ولیکو:

پسنتو تلفظ	اصلی عربی تلفظ	په لیکه کی
/ sawāb /	/ θawāb /	ثواب
/ hawz /	/ hawz /	حوض
/ zakāwāt /	/ dākāwat /	ذکاءوت
/ sábar /	/ sabr /	صبر
/ zarār /	/ zarar /	ضرر
/ tālīb /	/ tālib /	طالب
/ zālim /	/ zālim /	ظالم

هدانگه نوراحتياطي توري هم ددي مقصد دپاره ليكل
سوي دي. د / ع ، ف ، ق / مفصله شرحه د (فونيميكه
الفبي او دخيلي عربي كلپه) تر عنوان لاندني راغلي ده.

فونيميكه الفبي او دخلي عربي كلبي

پښتو ژبي په من وحي الفبي كې لس داسي توري
سته چي په دخيلو عربي كلبو كې راځي. دغه
لس توري په عربي ژبه كې د خاصو عربي
رغونو دپاره ټاكل سوي دي. كه څه هم دغه
لس توري په هغو كلبو كې چي پښتو ژبي ته داخلي
سوي او اوس په پښتو ژبه كې مستعملي دي، ليكل كېږي،
خو پښتانه يې د عربو په شان نه تلفظ كوي. دغه لس توري دا دي:
ث ، ح ، ذ ، ص ، ض ، ط ، ظ ، ع ، ف ، ق .
ددغو پورتنيو تورو د جملې څخه، چي په عربي دخيلو كلبو
كې استعمالېږي او د عربي ژبي د خاصو رغونو مانا يندگي كوي،

اووہیچا دپسنتوژ نیجی د بن غیر جوہ بنتا پراساس پہ مقنن
دول تلفظ کیری.

اووہ توری دای: ث، ح، ذ، ص، ض، ط، ظ.
مثالونہ یچا لاندی شمول کیری:

پستو تلفظ	عربی تلفظ	پہلیکے
/ sābīt /	/ eābīt /	ثابت
/ hāsīl /	/ hāsīl /	حاصل
/ zakī /	/ dākī /	ذکی
/ sādīq /	/ sādīq /	صادق
/ zasīf /	/ zasīf /	ضعیف
/ tāqāt /	/ tāqāt /	طاقت
/ zarfiyāt /	/ zarfiyat /	ظرفیت
/ s /	/ e, s /	ث، ص
/ z /	/ d, z, z̄ /	ذ، ض، ظ
/ h /	/ h /	ح
/ t /	/ t /	ط

مگر د {ع، ف، ق} تورو د تلفظ په برخه کي بيا خبره
بل ډول ده.

ع / ۹ / دخيل کانسو نښت دی چي په عربي دخيلو
کلمو کي راځي. په لياکي {ع} ليکل کيږي. چيني
پښتانه يچا عربي ته ورته د / ع / په ډول تلفظ کوي.

عادت /sādāt/

وعدة /wasdā/

عسکر /saskār/

مگر چيني پښتانه يچا د وينا په وخت کي بيخي حذفوي
اوپوازي په هغو واوونو اکتفا کوي چي تر / ع / وروسته
ياد مخه راغلي وي. د حذفولو طريقه يچي په دې ډول ده:

(۱) که چيري د دخيلو عربي کلمو د سپلايو نو په سر کي
/ ع / وي نو په وينا کي دغه / ع / له منځه ځي او
پوازي ^{منځه} اول څخه شروع کيږي چي په سپلاب کي تر
/ ع / وروسته راغلي وي، يعنې په سپلاب کي دهغه
اول څخه شروع کيږي چي تر / ع / وروسته موقعيت لري

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/ādāt /	/sādāt /	عادت
/ājīl /	/sājīl /	عاجل
/ibādāt /	/sibādāt /	عبادت
/askār /	/saskār	عسکر

(۲) کہ چیری دعربی دخیلو کلمو دسپلا بونو پیدای
 کی / ع / وی نو پید وینا کی دغد / ع / له منخجی اوسپلاب
 پد هغد واول سن پای تدر سینی چی تر / ع / دمنخداغلی وی
 مثالونہ یی دادی :

		مثالونہ یی دادی :
حذف سوی لنبو تلفظ	عربی اصلي تلفظ	پہ لیک کے
/mawzō /	/mawzōs /	موضوع
/šurō /	/šuros /	شروع
/istimāl /	/istismāl /	استعمال
/widā /	/widās /	وداع

ف / f / دخیل کانسونڈنت دکیچی پد عربی دخیلو کلمو کی

راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / پ / او حُيني پي د عربي تلفظ

په ډول / ف / وايي. مثالونډي دادي:

فرمان / *farmān* /

فاصله / *fāsilā* /

فکر / *fīkar* /

صفت / *sifāt* /

ق / q / يو دخيل فونيم ډي چي په عربي دخيلو

کي راڻي. حُيني پڻستانه پي ڊ / ک / او حُيني پي تقريباً د

عربي تلفظ په ډول / ق / وايي. مثالونډي دادي:

قانون / *qānūn* /

قاموس / *qāmūs* /

حقايق / *haqāyiq* /

د پورتنی لنډي يادوني تخه ډي چي ته سپړو چي:

(۱) د عربي ژبي ټولي هغه دخيلي کلي چي اوس په پښتو

ژبه کي استعمال يږي او په لیک کي دغه ټوري { ث ، ح ، ذ

ص ، ض ، ط ، ظ } پکښي راڻي د فونيم کي الفبي په داسي

تو دوسره يې ليکوي چې د دغو عربي تو د و پښتو تلفظ څرگند کړي

/sābit/ ثابت

/sādīq/ صادق

/zakī/ ذکي

/zarūrāt/ ضرورت

/zālīm/ ظالم

/tāqāt/ طاقت

/hāl/ حال

(٢) /ق/ او /ف/ د پښتو ژبې دوه دخيل فونيمونه دي. دغه فونيمونه په دخيلو عربي کلمو کې چې په پښتو ژبه کې استعمال يې د اکثر و باسو د و پښتنو دخو عربي ته ورته تلفظ کېږي. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو کې (د دخيلو عربي کلمو د تلفظونو په برخه کې) او هم په فونيمیکي الفبې کې دغه پوټي عربي تو دي په هغولا تيني تو د و سره ليکوي چې د عربي تلفظونو څرگند و لو د پارا تا کل سوي لکه:

/qāmūs/ قاموس

/qawl /	قول
/qalām /	قلم
/haq /	حق
/haqāyiq /	حقایق
/farq /	فرق
/farsi /	فرسی
/faysalā /	فیصلہ
/falsafā /	فلسفہ
/fāyda /	فایده
/farmān /	فرمان
/sifāt /	صفت

هغه دخیلی عربی کلمے چہ دتاریخ پہ اوږدو کی یی خپلی بی
 بدلی کرمی او او س پہ پستو ٲ بد کی پہ او سستی (مفغن)
 دول استعمال یی دپو ترنی قاعدی شخه مستثنی گنہل کی بی
 د مثال پہ دول ، د { کمیس ، وخت } کلمی چی او س
 پہ دغه شکل ویلی کی بی او م پہ دغه شکل لیکلی کی بی ،

اصلي عزني ليکلي شڪاونه بي { قميص، وقت } دي.
 ڪه چيري به قاموسونو کي ددي ڊول ڪلمو تلفظ لیکو
 او يا غوار وچي دا ڊول کلي به فونيميکي الفبي وليکو، نو
 داسي به بي لیکو :

کيس /kamis/

وخت /waxt/

په پښتو ژبه کي داسي نوري مفعلي کلي سترجي اوس
 په ليک اولوست کي يوازي په مفعن شکل مستعملي دي، لکه:

اديره /adirá/ ✓

اورته /auráta/

اوداسي نوري ...

(۳) /ع/ د پښتو ژبي يو دخيل فونيم دی. دغه فونيم په
 دخيلو عزني کلمو کي چي به پښتو ژبه کي استعماليري، د اکثر و
 باسواد و پښتنو دخواد کلمو په زيات و برخو کي عزني ته
 ورته تلفظ کيري. په همدې اساس هم په پښتو قاموسونو
 کي (د دخيلو کلمو د تلفظونو په برخي) اوهم په فونيميکي الفبي کي

دغځ پورتنی توری په هغه لاکه تیني توري سره لیکوچي دغځي
تلفظ دڅرگندولو دپاره تا کله کل سوی دی، لکه :

عادت / *sādāt* /

عبادت / *sbādāt* /

وعدده / *wasdā* /

استعمال / *stismāl* /

د / ع / فونیم چې دکلمو په پای کی راغلی وي، کڅه

هم په اوسني مروج لیک کی لیکل کیري، خو په زیاترو

مواردو کی نه تلفظ کیري. په همدې اساس هم په پښتو

قاموسونو کی (د دخیلو غځي کلمو د تلفظ په برخه کی) او هم په

فونیمیکي الفبې کی دغځ توري تلفظ نه لیکو، لکه :

موضوع / *mawzó* /

شروع / *šuró* /

اجتماع / *jtjmā* /

وداع / *wrdā* /

اوداسي نور ...

د پورتني (فونيمیکه الفبې او دخيالي عربي کلمې) بحث
په نتيجې کې د پښتو ژبې د بشپړې فونيمیکې الفبې توپر
په دې ډول ټاکل کېږي:

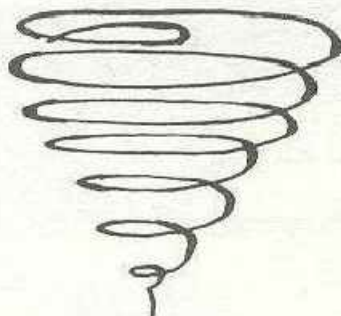
		مَجْمُولُ تَوِي	د فونيمیکې الفبې تَوِي
<i>sar, atál, špa</i>	س، اتل، شپه	<i>a</i>	ا
<i>ās, wyār, sabā</i>	آس، ویاړ، سبا	<i>ā</i>	آ
<i>bār</i>	بار	<i>b</i>	ب
<i>paštó</i>	پښتو	<i>p</i>	پ
<i>tor</i>	توډ	<i>t</i>	ت
<i>tol</i>	ټول	<i>ṭ</i>	ټ
<i>sābít</i>	ثابت	<i>s</i>	ث
<i>jor</i>	جورد	<i>j</i>	ج
<i>čākú</i>	چاکو	<i>č</i>	چ

۲۲۳

		دفتویمیکه الفبائی	معمول توویری
jāy	جای	j	ج
cok	خوک	c	خ
hāsīl	حاصل	* h	ح
xor	خورد	x	خ
dod	دود	d	د
der	دیر	d	د
zaki	ذکی	z	ذ
rap	رپ	r	ر
rūd	روند	r	ر
zor	زور	z	ز
žwənd	ژوند	ž	ژ
zağ	زغ	z	ز
sam	سم	s	س
šlūmbé	شلوبی	š	ش
sāoślay	سناغلی	s	س

		د فونمیکي الفبوتوري	معمولتوري
<i>sādīq</i>	صادق	s	ص
<i>zarār</i>	ضرر	z	ض
<i>tāqāt</i>	طاقت	t	ط
<i>zālim</i>	ظالم	z	ظ
<i>sādāt, wasdā, mawzō</i>	عادت، وعدن، ضوچ	ʿ	ع
<i>ġamāy</i>	غمی	ġ ɣ	ع
<i>fāsīlā</i>	فاصله	f	فا
<i>qānūn</i>	قانون	q	قا
<i>kār</i>	کار	k	کا
<i>gad</i>	گد	g	گا
<i>lās</i>	لاس	l	لا
<i>mor</i>	مور	m	م
<i>nən</i>	نن	n	ن
<i>manā</i>	منہ	n	ن
<i>wādā, žarawā</i>	واده، ژرون	w	و

		دَفَنِيكِي الْفِي تَوْرِي	مَعْمُول تَوْرِي
<i>har, sahār</i>	حر، سحار	<i>h</i>	ه
<i>yor, wyār, melmaslyā</i>	يور، ويار، ميلمستيا	<i>y</i>	ي
<i>kor, obā</i>	كور، اوبه	<i>o</i>	و
<i>sūr</i>	سور	<i>ū</i>	و
<i>sur</i>	سُر (پستوي کے)	<i>x u</i>	پينس
<i>ibrā, imzā</i>	ابره، امضا	<i>x 1</i>	زبر
<i>wir</i>	وير	<i>i</i>	ي
<i>ter, masté</i>	تبر، مستي	<i>e</i>	ې
<i>sarāy</i>	سري	<i>ay</i>	ی
<i>helāy</i>	هپلای	<i>əy</i>	ی
<i>nikā, zra</i>	نيکه، زره	<i>ə</i>	نورکے

دعوت و عهد بر خه

په دې برخه کې پښتو ژبې د فوډميکي
الفېبې د زده کړې د پاره يو خوشه وړه
اولنډی هم په اوښي مروج ليک
او هم په نو ايسميکې الفېبې سره ليکل سوړي.

دکوہستان شفق

da Kohestān šafāq

هندو کش پر سر لمبي دي
که آسمان سره کناره ده

hendūkūš pār sar lambé di
kə asmān sra kenārā da

دکوم سوي زرگي آه دي
يارو وينو فواره ده

da kūm sáwi zirgí-āh day
yā da winū fawārā da

که چنگیز دهم توره
چی له تکی را بنکاره ده

دکوہستان شفق

*Kə čangéz də sásər túra
čiči la téki rāškārā da*

یا خو بل د مینی اور دی
د فلک پر پئی سوی کور دی

*yā xū bal də mīni or day
də falāk pre séway kor day*

د سکندر د وخت شهید دی
چسرت گوری بگرام ته

*də skandār də waxt šahīd day
pə hasrāt gūri bagrām tə*

یا لبوال روح دعا شق دی
چی د رحی دیار سلام ته

*yā lewāl roh də sāsūq day
čiči warjī də yar salām tə*

یا وال د سرد شرابو
چی تو میز بی یو جام ته

yā wālā da sro šarābū

či tūyizi yawá jām ta

دا میدان د کمر بلا دی

که سالو سور د لیلادی

dā maydān da karbalā day

kā sālū sūr da laylā day

دا زرگی د اسمان و چاود

که کینه د دپلوانه د

dā zirgāy da asmān wāčāwo

kā sinā da dewārā da

یا ساقی له لاره بنکته

چپه سوې پیمان د

yā sāqī la lāsá škōta

čapā sōwe paymānā da

او که دس د عبرت لیک دی

بند زنجینه افان د

aw ka dars da sibrát lik day
ša rangina afsáná da

موب ته ياده جا نبازي کړي
د نیکو نو سر بازي کړي

mūz ta yáda jānbāzī kṛi
da níkūnū sarbāzī kṛi

د مومن د زده په دینو
شیرینو سو کړي لاس دی

da momín da zra pa wínū
širinó sūr káray lās day

که کفن ، شهیدانو
پرینتو نیولی پاس دی

ka kafán da šahidánū
parištó niwálay pās day

یا دنیا کی خو نریزي ده
پر افق یې انعکاس دی

yā dunyā ki xūnrizi da
pər ofūq ye insikās day

یہ ، شفق ، کوہستان دی
را چا پپرہ پر آسمان دی

ya, šafāq da kohestān day
rāčāpéra pər asmān day

دی شفق کی ستوری شکاری
کہ صدف دی سرہ دیاب کی

de šafāq ki stūri škāri
ka sadāf di srə daryāb ki

یا حس زدہ ، شاعر دی
چی ددوب سوی پہ خوناب کی

yā hasās srə da šasīr day
či dūb səway pə xūnāb ki

یا یتیم دی او بگی خا ختی
دی ہر پسر پدب کی

yā yatīm day ūski cācē
dāde dāhar pā selāb ki

که سپین غائب دی خُلبه کی
دمجوبی پسره خو له کی

ka spin gās di jāledā ki
dā mahbūbi pā sra acula ki

دا پر غونو اوریج نه ده
دود سو جگ له کوستانه

dā pā grūnū oryāj nā dā
dūd sū jāg la kokestāna

یا سپری پانی تاریخ دی
چی قصی کمری له بامیان

yā speré pāni tārix day
či qasé ki la bāmyāna

یا خوگرد زموږ پښو دی

چی باج خلی له آسمانه

yā xū garō zumūz də pso day
či baj áxli la asmāna

داچی شنبی د کی و لی دی
دا سمان د رخ خولی دی

dā či šne dāki walé di
də asmān də mæx xwle di

لنسی

تہ بختوری سوداگرہ
چی مر غاری خرخوی شہری خالونہ

tə baxtawār ye sawdāgāra
či marǧalāri xarcawé šmeré xālūna
ما داسمان سپینہ سپونہ کی

چی دجانان پر کیری تل ولاں یلہ

mā də asmān spīna spozmāy ke
či də jānān pær kiḏāy tæl walāra yāna

سپینی کوتی دی کندها لجا سی

زما یا دین یا د کین دی بند شالو

spini kote di kandwāke si

zmā yādizi da kizdāy ʔə šamālūna

کردیدن کری گو درته راسه

زه به منگی په لپو ورو-ودو کوم

ka didān kre gūdār ta rāsa

za ba mangāy pa lōpū wrō-wrō ʔa kawāma

گو درتخم راپسی راسه

یو شبه به دی په بند زه وویمه

gūdār ta jam rāpasé rāsa

yawā šebā ba di pa ʔə zra wawināma

خوله به دخلی په رضا درکم

منگی می ولی بنوروی لنده دی کوم

xwla ba ʔə xday pa razā dārkam

mangāy mi wāli sorawé landā di kūrāma

خومره به بنه وي

cúmra bæ şə wi

چې په سپين مخ دې زلفې خورې وي
سترگې دې تورې شونډې لاسرې وي

če pə spin məx de zəffe xwaré wi

stárge de tóre šúnde de sre wi

زه يم او ته يې ناز و نخرې وي

خومره به بنه وي، خومره به بنه وي

zə yəm aw tə ye nāzo naxcré wi

cúmra bæ şə wi, cúmra bæ şə wi

چې زه حياکرم او ته شوخي کړې

زه جرئت نه کړم خو ته مستي کړې

če zə hāyá Kṛəm aw tə šoxí Kṛe

zə jurát nə Kṛəm xu tə mastí Kṛe

شې مهربانه او دلداري کرې
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

še mehrabāna aw deldāri Kṛe

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې مې حياشي لې غوندي لري
زه درنې دې شم ته وايي لري

če me hayā šī laṣ ḡūnde lāre

zə dər nezdé šəm tə wāye lāre

زه ته شروع کړم. د عشق سندري
خومر به بند وي ، خومر به بند وي

dər tə šuró Kṛəm də sīšq sandāre

cúmra bə šə wi, cúmra bə šə wi

چې ستا پدغا وي امپلونه
زه دې وړيلې ندمه گلونه

če stā pə ḡāra wi amelūna

zə de warbāl ke zdāma gulūna

ته راته وايي دزره حالونه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə rāta wāye də zrə hālūn a
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي درته وایم په مایي گرانه

له ټول عالمه له درست جهاننه

če darta wāyem pə mā ye grāna
lə ʔol sālāma lə drəst ja hāna

ته وايي نه يم دومره ارزانه

خومره به بندويي، خومره به بندويي

tə wāye nə yəm dūmra arzāna
cūmra bə ʃə wi, cūmra bə ʃə wi

چي شم بپخوده او هرڅه وایم

د پوره دي زيات له حده ستايم

če šəm bexúda aw hārca wāyem
déra de zyāta lə háda stāyem

ته راته واي چي زه خوستايم
خومره به بندروي، خومره به بندروي

ta rāta wāye če zə xū stāyām
cūmra bə šə wi, cūmra bə šə wi

لنبي

دنجلی تي ترمي لاس وروډ

دغرخنی په خپي يې وو هل توپونه

da njalāy ti ta mi lās wāruwār

da ġarcanāy pa cer ye wāwa hal topūna

دنجلی درې شپه مزه کړي

تنگي پايڅې زړي پښې ولږگامونه

da njalāy dre šāya mazā kīri

tāngi pāyčé žrī paṇé wārā ġāmūna

چي خوله مي خودې صرفه پرې کړه

شکره نه ده چي په تول به که سينه

či xwla mi xwre sarfá pre mákwa
šakára náda či pa tol ba káma sína

سبابه بیاکدی بارینی

ددبنت گلان به ستالنه بویوینه

sabá ba byā kádi bārízē

da dašt gulán ba stā lamána būyawína

چی دوصال دپیالو وپش و

زه په خنخیر د خیل قسمت تری و مه

či da wisál da pyālō weš wū

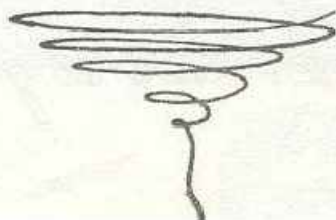
za pa jānjír da xpal qasmát tarále wáma

که دی دیدن زما په کاری

سپوڼی ته گوره زه پر بام ولاړه یمه

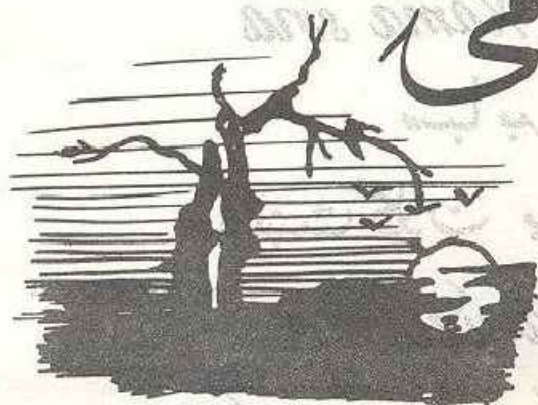
ká di didán zumá pa kār wi

spozmáý ta góra za par bām walára yáma

Spozmaý

سپوڙمى

د آسمان لويه دنيا كې
تر سپوږمى سينكلي پياږي

*Da asmān lōya dunyā kī
ta spozmaý skwale zebā ye*

رنگ الوقي گونډرډره
تر ویشتي پږرډه چايي

*wang alwūte gūnā zārda
ta wistāle pə zra čā ye*

جورده مانغوندي غمجنه
خوځ دي نستريک تنه ياي

*Jōra mā gūndi ġamjāna
cok di nāsta yak tanhā ye*

داترو وایله مینین
خرد سوئی نازیندین

rāta wāwāya la mīnī
ca dar sāwi nāzanīnī

لاهلانده سره بنورین
په شپه هر جای کی ولارین

lālahānda sarā sōre

pa špa har jāy ki walāra

محبت یو په زړه سوئی
داسره کبینه سوئی دواره

muhabāt yū pa zra sāwi

rāsa ksenū sarā dawāra

زه به تاته زرگی تش کرم
تروماته لاس تر غاره

za ba tāta zirgāy taš kram

ta wamāta lās tar gāra

غرمیننی بہ نیمی کرو
پدیوازی سومر ڈارہ

ġam da mīni ba nimāy krū
Pa yawāzi sar mažāra

بناستری پگلالی بی
داسمان پغلہ غلی بی

sāyistā ye gulāy ye

da asmān pēgla njalāy ye

لکراوس جی بی پنواہم
دینوہر خای ملر وے

lāka as ċi ye paxwā ham

da mayānū hāyāy mla we

خوار عنون کہ پسا را و
تر مسر و رسو وے

xwān majrūn ka par sārā wū

ta ham sāma wār sarā we

دشیرینی حال دی ولید

دفرہار پنم کی تروی

da širīni hāl di wālid

da farhād pa ġam ki ta we

چی بہ راز مینی خپور

دھند مجلس دی پوہ وے

či ba rāz da mīni xpor wū

da haġā majlās dewā we

مقتولان عشق لیدل تا

پرور و - دردی پز زرتا

maqtulān da sišq lidāl tā

pa wro wro ba pre žarāl tā

وفادارہ معشوقی

دعاشق دردی توتی

wafādāra masšūqā ye

da sāsūq da zra totā ye

لنسی

طالب خدای که به طای
پر کتاب پروت پی یادوی شنکی خالونه

taléba xodāy kha ba mulā se
par Kitāb prot ye yādawé šinkī xālūna

طالب روزی که کتابت
ستاد کتاب ترا شود پردی ز ما خالونه

taléba rūnd se Kitāb kat kha
stā da Kitāb tar hāšó der di zmā xālūna

رأسه دغان نوکی پر پرده
نوکی زمانه سپینه خوله به کو

rāsa da xān nokarī prēzda
nokār zumā sa spīna xwla ba dar kaxāma

تینگ می مه نینه په غمبز لکړي
سبا په لوی د لونگیږن د حنښه حینه

tinga me ma nisá pa ġez ki
sabá ba būy da lawangin dar cáxa jina
خلک په چول لکړي تال کيږي

زه د شنه تر سینی لاندی تالا سومه

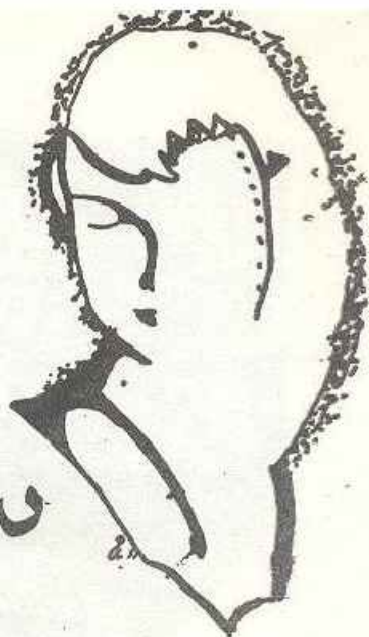
xálati pa čol ki tālá kizi

za da ášná tar siné lāndi tālá swáma

يو وار تینگ په غمبز را
چی د تهر روپی در گدی و دی کرمه

yaw wāri tinga pa ġez rāsa

či da tatār rūpáy di ġādi wādi kramá

ساقی آغاس

ساقی چراتہ کاسہ نیمہ شراب لری کہ نہ؟
پہ خواک کبھی چراتہ چنگ ویا پابلن کینہ؟

sāqī čārta kāsá nīma šarāb laré ka na?

pa xwā kse čārta čāngū yā rabāb laré ka na?

ثواب دزاهدانوملایانو شر نصیب
دندانوتہ رنگیر. خونک عذاب لری کینہ؟

sawāb da zāhadānū mulāyānū ša nasīb

randānū ta rangīn gūnde sawāb laré ka na?

مسبحہ! دامہ چچا تہ مریار خوبے
دارو چرتہ دسویاز راکباب لری کینہ؟

masīha, dā manāma če ta māri rağawé

dārū čārta da sāwi zra kabāb laré ka na?

چي مستو تو مباح کاندي ٿي پر ميون لمبيدل
اوسر وايه ملاجانا لايچ ڪتاب لرن ڪرند؟

če mástú to mabáh Kāndi pa máyū lambedál
as uēya mulājāna če kítāb laré ka na?

راغلي ٿي داخيل دنيا ۾ لاهو ڪوم
ديخ ڪم ڪي ڪي خرقا ٿي شراب لرن ڪرند؟

rāgāley yam. dā xpāla dūnyāgāy lāhū Kawām

de xum kse ca qatrā nima šarāb, lare kana?

دگن جي عزتي ده اوچي شوندي ڊگمل
راواروه ساقي خرمي ناب لرن ڪرند؟

da xum be szatí da uče šūnde da ajmál

rēwārawa sāqí ca may nāb lare ka na?

Σποζμάγυ Σπιονί

Σπιονί μί δλορ ρορ ράσα σπιοπέ σπιοπέ
σπινε ρνάπε λουί ρσπτο χορπέ χορπέ

*spozmágy da lwáru ġro da pása swayedá swayedá
spína ranā pa luyū dásto awaredá awaredá*

ωζμί ρκλόλε ετρο νόσι
σπι ρσπινολε άζονόσι

*wazmé da gúlū la satrúnū sará
špe da španó la āwāzúnū sará*

νσπ ρμίολε άμο νόσι
ζμάπε λάσοκσπεί χνεί ωνε ρκνά άχολ
τοβε ωεμάτε

našé da máyo la jāmúnū sará

zmā pa lāsó kse janjirúna da guná ačawál
tobá wa máta

زه دانشي له پيچي تابه او شتم او شتم
دادمچلو له گرميو تاو پد تاو پده

za da našé la pičo tába awustám awustám

dā da mačáko la garmáyū tāwedá tāwedá

ماله عصيان او گنا هولونوسوه

دي له مستي او هوسونوسوه

mā la sasyan aw gunāhūnū sará

de la mastáy aw hawasūnū sará

ساقی له دکو گیل سونوسوه

لاخي دميني دوف او د مستي کولي

خیاویده وه

sāqí la dákū gilāsūnū sará

lāfe da míne da wafá aw da mastáy kawále

hayá widá wa

Σ ۵۰

دائستی کی زوالہ غیبی زنگیدہ زنگیدہ

زہ پہ ہو س اور پہ گناہ کی دویدم دویدم

dā pa mastāy ki zmā la ġīze rangedā rangedā

za pa hawās aw pa ġunā ki dūbedām dūbedām

لہ تجیو تیو ام ماؤنوسی

لہ سبکوں سبکوں عند ابو لوسی

la tāzyū tāzyū armānūnū sarā

la škūlū škūlū sazābūnū sarā

د زلمیتوب لہ کراؤنوسی

د سبکوں وون رنہا دستی پردہ وخیلہ

مینہر سواستوہ

da zalmitób la karāwūnū sarā

da sabāwūn ranā da satar pardā wācirala

mīna ruswā šwa

مش mahšar

مشخرد را خد محشردی عکله سوچی اسمان سوچی
خم له اونه سون چوی پیاله سوچی مستان سوچی

šáyxá márxájá mahšár day mjáka swáji asmán swáji
xum la óra sará čáwi pyálá swáji mastán swáji

دسکرتو مجرونه د سینو گراب ته لوی پېرې
په د وین خکې پای کو بی ده خپه سوچی توفان سوچی

da skarwátū majmarūna da sinó gardáb ta lwíz i
pa dozáax kú pāykóbí da capá swáji tofán swáji

د سوماله خمه اخلي د جمشید په جام جامونه
د زردشت لخوا د واریست خرقه پوشر زاهدان سوچی

da somá la xúma áxli da jamšéd pa jam jamūna
da zardāšt lxaod or wāxist xarqapōš zahīdān swáji

مهارت د عمر غواري په مجلسي و رگه يدي
ديچور نندا نوخاي دي سست مذهب اوليان سوجي

mahārāt da sūmar ġwārī pa majlās čī wargadīzi
da paxó mindānū jāy day sust mazháb aw imān swāji

بد مستي ده هيا هو دي تونې سر پر سر ماتېري
چيغي ورنغلي عراب ته توبه سوجي شينخان سوجي

badmasti da hayāhūy day tobé sar par sar mātizī
čīgi wārgle mīkrāb ta tobá swāji šayacān swāji

دامسلك دخرايات دي په هر خم كي خرابه دي
حريفان پاكبني غرقيري ساقی سوجي نندان سوجي

dā maslāk da xarābāt day pa har xam ki xarābāyedi
harifān pakse ġarqīzi sāqī swāji mindān swāji

دمطرب شهبان په لاس دي احساس نغیرې سره کره
عقل فکر اور اخیستی اپلاتون اولقان سوجي

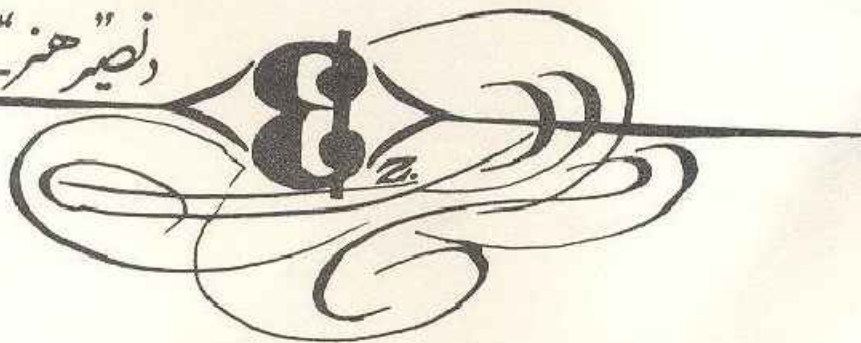
da mutrib šahbāz pa lās day da ihsās naġmāye sra kra
sāqal fikir or axīstay aptātūn aw luqmān swāji

عقل لاره وركه كره د جنون ندير جي ته لوپن جي
د مجنون فكر سلطان دي دانا سوچي نادان سوچي

sāqal lāra wrākka kāre da junūn ġīzi ta lwīzi
da majnūn fikar sultān day dānā swāji nādān swāji

پاکی

د نصیر حسن - پستون په خط

دكتور عبدالحكيم هلالى
دكتور مؤلف

DR. ABDUL HAKIM HELALI

PASHTO PHONEMIC

ALPHABET

Pashto Academy

KABUL, 1976

Government Printing House

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**